

-2 (a) To emit, send or put forth, pour down or out, discharge, belch out; सहाम्भसैवापदमुद्गिरन्ति Pt. 5. 67; निक्षेपणात् रागमिवोद्गिरन्तौ Ku. 1. 33. (b) To send out of the mouth, speak, utter (as words); महीपतेः शासनमुज्जगर R. 14. 53; Ve. 5. 14; यदुद्गिरति भ्रमरः Mu. 2. 11 (where it also means 'vomits' or 'emits'). -3 To breathe out. -4 To rise from. -Caus. To cause to pour forth, raise (as sound).

उद्गारः [उद्-गृ-ञ् P. III. 3. 29] उन्नयोर्भ्रः 1 (a) Ejection, spitting out, vomiting, giving out, emitting; खजूरी-स्कन्धनद्धानां मदीद्गारसुगन्धिषु R. 4. 57; Bh. 2. 36; सलिलोद्गारमुच्चैर्विमानाः Me. 65, धूमोद्गारानुकृतिनिपुणा जर्जरा निष्पतन्ति Me. 71; Śi. 12. 9. (b) Oozing, flowing out, stream, issuing out; सनिर्झरोद्गार इवाद्गिराजः R. 6. 60; रुधिरदिग्धा-खिलाङ्गाः Mv. 6. 33. -2 Repeating, narration, citing repeatedly; पुरावृत्तोद्गारैरपि च कथिता कार्यपदवी Māl. 2. 13; साम K. 42; H. 3. 99; सौजन्यं Mv. 4 expression of goodness. -3 Quantity, mass (thrown out); Mu. 3. -4 Spittle, saliva. -5 Eructation, belching. दृष्ट्वोद्गारान् सात्ररसंस्तृप्या परमया युताः Mb. 3. 263. 29. -6 Sound, roaring, echo, hissing sound (शब्दः, कण्ठगर्जनं नागवायुर्कर्म); Śānti. 1. 21; गम्भीरगह्वरं Māl. 9. -7 Overflow, swelling; पश्चिमेन तु तं दृष्ट्वा सागरोद्गारसर्निभम् Rām. 7. 32. 9; 32. 19. -Comp. -चूडकः A species of bird.

उद्गारिन् 1 Going up, rising, being sent forth; उद्गारि-धोरधनधर्षरधोषमेतत् Mv. 3. 29; U. 4. 29. -2 Emitting, sending forth, pouring down; धारास्वनोद्गारिदरीमुखोऽसौ R. 13. 47; Mk. 5. 27. -रिः (m.) The 57th year of the Jupiter cycle; उद्गारिसंज्ञं तदनु क्षयाय नरेश्वराणां विषमा च वृष्टिः Bri. S. 8. 50.

उद्गिरणम् 1 Vomiting. -2 Ejecting anything (as saliva) from the mouth, slavering. -3 Eructation, belch. -4 Extermination.

उद्गीर्ण a. 1 Vomited; Śukra. 1. 163; उद्गीर्णस्य वावगीर्णस्य वा मन्थो रोमन्थः Mbh. on P. III. 1. 15. -2 Fallen out, ejected; बुद्गीर्णदृष्टेर्भ्रमतास्वितस्ततः Bhāg. 10. 12. 31. -3 Caused, effected; कोकिलकाकलीकलकलैरुद्गीर्णकर्णज्वराः Git. 1. 36.

उद्गी 1 P. 1 To sing in a loud tone, sing aloud; उद्गास्यतामिच्छति किन्नराणाम् Ku. 1. 8; गेयमुद्गातुकामा Me. 88; to sing (in general); उद्गीयमानं वन्देवताभिः R. 2. 12; निभृताक्षरमुज्जगे Śi. 6. 20. -2 To begin to sing; त्वं न उद्गायेति तथेति तेभ्योवाग्दगायत् Bri. Up. 1. 3. 2. -3 To sing or chant (applied to the singing of Sāmaveda); साम सामविदसङ्गमुज्जगौ Śi. 14. 21; cf. उद्गात्. -4 To announce, to celebrate in song. -5 To sing before one (with acc.). -6 To fill or make resonant with song.

उद्गात् m. One of the four principal priests at a sacrifice, one who chants the hymns of the Sāmaveda. उद्गातेव शकुने साम गायसि Rv. 2. 43. 2. Bri. Up. 1. 3.

सं. इ. को...५४

उद्गाथा A variety of the Āryā measure, the same as Gīti. q. v.

उद्गानम् A phase of the साम chant. द्वितीयम् (i. e. उद्गानम्) साम्नः पर्व उत्पूर्वस्य गायतेरभिधेयं प्रसिद्धम् ŚB. on MS. 3. 5. 26.

उद्गीतिः f. Singing aloud. -2 Chanting of the Sāmaveda. -3 A variety of the Āryā metre; see Appendix.

उद्गीतक a. One who sings loudly.

उद्गीथः [उद्-गै-थक्] 1 Chanting of the Sāmaveda (the office of an Udgātri). सामासाद् उद्गीथेऽपश्रयः Av. 15. 3. 8. ŚB. on MS. 10. 4. 44. -2 (The second part of the Sāmaveda; एष उ वा उद्गीथः प्राणो वा उत्प्राणेन हीदं सर्वमुत्तब्धं वागेव गीथोच्चगीथा चेति स उद्गीथः Bri. up. 1. 3. 23.) भूयांस उद्गीथविदो वसन्ति U. 2. 3. -3 Designation of ओम् the three syllabled name of God; ओमित्येदक्षरमुद्गीथमुपासीत् Ch. Up. 1. 1. 1.

उद्ग्रथ् 1, 9. U. 1 To bind up, tie into bundles. -2 To tie up, put or sew together (as garlands &c.); इयमुद्ग्रथते सजो विचित्राः Mu. 1. 4; tie or fasten, intertwine; लताप्रतानोद्ग्रथितैः स केसैः R. 2. 8. -3 To unbind, loosen (as a knot &c.). -Caus. कर्माशयं प्रथितमुद्ग्रथयन्ति सन्तः Bhāg. 4. 22. 39; ग्रन्थिसुद्ग्रथयितुं हृदयेषो नाससः स्पृशति मानधनायाः Śi. 10. 63.

उद्ग्रन्थ a. Unbound, loosened. -थः A section, chapter.

उद्ग्रथनम् The act of winding, binding; सामिवीक्ष्य दिशः सर्वा वेण्युद्ग्रथनमुत्तमम् (मणिम्) Rām. 5. 67. 30.

उद्ग्रन्थि a. 1 Untied (fig. also). -2 Free from worldly ties or attachments.

उद्ग्रह 9 P. 1 To take up, lift up; शक्तिं चोप्रामुद्ग्रहीत् Bk. 15. 52; elevate, erect, raise; उद्ग्रहीतालकान्ताः Me. 8. -2 To take or draw out, take away. स यथा सैन्धवस्त्रिय उदके प्रास्त उदकमेवानुविलीयत न हास्योद्ग्रहणायेव स्यात् Bri. Up. 2. 4. 12. -3 To deposit. -4 To preserve. -5 To cease (to rain). यद् गृह्णाति तन्निधनम् Ch. Up. 2. 3. 2. -6 To break off, discontinue (speaking); उद्ग्रहन् निधनम् Av. 9. 6. 47. -7 To concede, grant, allow; मायां मदीयामुद्ग्रह्य वदतां किं नु दुर्घटम् Bhāg. 11. 22. 4. -Caus. 1 To cause to take up or out; cause to pay. -2 To state, place before, adduce; विशेषविदुषः शान्त्रं यत्तवोद्ग्रहाहते पुरः Śi 2. 75. -4 To extol, laud up.

उद्ग्रभणम्, -उद्ग्रामः [उद्-ग्रह-अन् or अ 'ग्रहोर्भे-च्छन्दसि' Sk. on P. III. 1. 84. Vart.] 1 Ved. Taking up, raising; उद्ग्रामं च निग्रामं ब्रह्मदेवा अवीवृधन् Ts. 1. 1. 13. -2 Giving, donation.

उद्ग्रहणम् 1 Taking up, raising. -2 An object that can be accomplished by religious or other acts. -3 Eructation.

उद्ग्रहाहः उदि ग्रहः P. III. 3. 35. 1 Lifting or taking up. -2 (In the Prātisākyas) The rule of Sandhi